

Warszawa, 18 sierpnia 2026 r.

Potrzeba samorealizacji nie stoi w sprzeczności z pragnieniem posiadania dzieci

Decyzje o posiadaniu dzieci zależą nie tylko od uwarunkowań ekonomicznych ani nie są wyłącznie wynikiem rachunku zysków i strat. Polski Instytut Ekonomiczny w raporcie „Wyobrażenia o przyszłości jako rama metodologiczna analizy intencji posiadania dzieci” podkreśla, że decyzje o posiadaniu dzieci zapadają w warunkach radykalnej niepewności co do tego, jak dziecko zmieni życie rodziców. Oznacza to, że wyobrażenia dotyczące własnej przyszłości, w których kwestie ekonomiczne stanowią jeden z wielu punktów odniesienia, trafniej oddają subiektywizm i pozastrukturalne czynniki, jakie wpływają na poczucie gotowości do zostania rodzicem. W badaniu przeprowadzonym przez PIE silniejsze poczucie podobieństwa wizji przyszłości partnera do własnej wizji respondenta oraz aspiracyjny charakter wizji respondenta wiązały się z większą chęcią posiadania dziecka, natomiast wyrażana w wizji przyszłości potrzeba stabilizacji życiowej – z mniejszą chęcią posiadania dziecka w bliskiej przyszłości. Badanie PIE wyjaśnia znaczenie subiektywnej interpretacji strukturalnych czynników intencji prokreacyjnych w wyobrażeniach o przyszłości, które wyznacza granice skuteczności dotychczasowych polityk publicznych ukierunkowanych na wspieranie dzietności. Choć zapewnienie przyszłym rodzicom wsparcia organizacyjnego i materialnego jest potrzebne, działania te mogą okazać się niewystarczające dla indywidualnego poczucia długofalowej stabilizacji i możliwości pogodzenia rodzicielstwa z realizacją innych życiowych potrzeb.

Nie tylko kwestie ekonomiczne decydują o dzietności

Spadającą od lat na całym świecie dzietność tłumaczy się głównie wpływem czynników ekonomicznych, takich jak sytuacja na rynku pracy, wykształcenie lub wpływem norm kulturowych. Tymczasem decyzja o posiadaniu dziecka ma bardziej złożone podłoże. Polski Instytut Ekonomiczny w raporcie „Wyobrażenia o przyszłości jako rama metodologiczna analizy intencji posiadania dzieci” potwierdza znaczenie czynników strukturalnych, wskazując jednocześnie, że znaczenie to jest kontekstowe i wynika z subiektywnej interpretacji kształtowanej przez osobiste oczekiwania i wyobrażenia partnerów.

Bardziej aspiracyjna wizja przyszłości wiąże się z większą chęcią posiadania dziecka

W zaprojektowanym przez PIE badaniu pilotażowym wzięło udział 99 par tworzących związek od co najmniej pół roku. Każdą osobę poproszono o wyobrażenie sobie możliwych scenariuszy swojego życia za 2 lata. Wśród odpowiedzi na pytanie o wyobrażenia przyszłości wyodrębniono dwie kategorie tematyczne. Pierwsza skupiała się wokół zagadnień stabilności finansowej, podczas gdy druga dotyczyła aspiracji życiowych.

Wyniki badania pokazały, że istnieje istotny związek między kluczowymi elementami wyobrażeń swojej przyszłości, a intencją posiadania dziecka w ciągu najbliższych 2-3 lat. Mniej skłonne do posiadania dziecka były te osoby, które w ciągu najbliższych dwóch lat chciały skupić się na osiągnięciu stabilności finansowej scenariuszy. Osoby formułujące cele i plany związane z rozwojem osobistym i życiowym częściej włączały w nie rodzicielstwo. 80 proc. osób, które w swoich wizjach przyszłości wskazywało na realizację potrzeb wyższego rzędu, miało silniejsze intencje posiadania dziecka niż średni wynik w badanej próbie. Badanie pokazało także, że istotnym czynnikiem sprzyjającym chęci posiadania dzieci jest poczucie, że partner lub partnerka podziela podobną wizję przyszłości.

„Badanie PIE potwierdza, że decyzji o posiadaniu dzieci nie przesądzają wyłącznie obiektywne uwarunkowania, lecz także sposób, w jaki ludzie interpretują własną sytuację i oceniają swoją gotowość do rodzicielstwa. Dlatego działania państwa, takie jak świadczenia finansowe, wsparcie organizacyjne, czy zmiany w Kodeksie pracy, jakkolwiek są niezbędne, nie wystarczą do tego, aby skutecznie zwiększać dzietność. Na decyzję o posiadaniu dzieci wpływa bowiem szerokie spektrum indywidualnych – subiektywnych – często bardzo osobistych czynników, na które polityki publiczne mają ograniczony wpływ. Obszarem, który można wzmocnić jest natomiast kształtowanie w przestrzeni publicznej pozytywnej narracji o rodzicielstwie, które nie tylko nie wyklucza, ale może stanowić ważny wymiar samorealizacji i funkcjonowania w społeczeństwie – wskazuje autor opracowania, Łukasz Baszczak z Zespołu Ekonomii Behawioralnej w PIE.

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny think-tank ekonomiczny z historią sięgającą 1928 roku. Jego obszary badawcze to przede wszystkim makroekonomia, energia, gospodarka światowa, gospodarka cyfrowa, ekonomia behawioralna oraz procesy społeczne. Instytut przygotowuje raporty, analizy i rekomendacje dotyczące kluczowych obszarów gospodarki oraz życia społecznego w Polsce, z uwzględnieniem sytuacji międzynarodowej.

Kontakt dla mediów:

Ewa Balicka-Sawiak

Rzecznik Prasowy

T: +48 727 427 918

E: ewa.balicka@pie.net.pl